

රෝග ලක්ෂණ

- පත්‍ර මත කොළ පැහැති වන අතර නාට්ටි හටිතක්ෂයට (කහ පැහැවීමට) ලක්වේ.
- නාට්ටි පැහැදිලිව පාලයක් ලෙස පෙනීමට පටන් ගන්නා අතර තද බවක් ඇතිවේ.
- නාට්ටි අතරින් වූ පත්‍ර තලය ද හටිතක්ෂයට පත්වේ. ක්‍රමයෙන් මුළු පත්‍රයම කහ පැහැවීම සිදුවේ.
- ගාකය කුරැවීම සිදුවේ.
- කරල් කුරැවේ. අක්‍රමවත් හැඩැති වේ. කහ කොළ පැහැවීම සිදුවේ.

රෝගය පැතිරීම

- රෝගය පැතිරීම සුදු මැස්සා මගින් සිදුවේ. එනම් රෝගී ගාකයකින් යුෂ උරා බොන සුදු මැස්සා රෝගී ගාකයක් වෙතට ගොස් යුෂ උරා බීමේදී එයට ද වෛරසය ඇතුළුවීම සිදුවේ.
- සුදු මැස්සාගේ අන්තර්ධාරක ගාක වගා භූමිය අවට පැතිරීම ද රෝගය පැතිරීමට හේතුවේ.
- කිසිවිටක ගාක යුෂ තැවරීම මගින් මෙම රෝගය බෝ නොවේ.

රෝගය මර්ධනය

- සුදු මැස්සා වගා ක්ෂේත්‍රයේ බහුලව සිටි නම් සුදුසු කෘමිනාශකයක් යෙදීමෙන් ඔවුන් විනාශ කිරීම.
- රෝගයට ප්‍රතිරෝධී හටිත වැනි ප්‍රභේද වගා කිරීම සඳහා යොදාගැනීම.
- රෝගී පැළ වගා භූමියෙන් ගලවා විනාශ කර දැමීම.
- වෛරසයේ අන්තර්ධාරක ගාක වන නුලංතලා, කපුකිතිස්ස වැනි වල් පැළෑටි වගා භූමියෙන් ඉවත් කර වගා ක්ෂේත්‍රය පිරිසිදුව තබාගැනීම.

වගාවට වසුනක් ලෙස පිදුරු භාවිතා කිරීමෙන් සුදු මැස්සාගේ බෝවීමේ ප්‍රවණතාවය අඩු කල හැකි බව සොයාගෙන ඇත. කහ පැහැති පිදුරු වසුනට ආකර්ෂණය වන සුදු මැස්සන් පිදුරු තුළ වූ අධික උණුසුමට හසුවී මිය යන නිසා රෝගය පැතිරීම අඩුවේ.

වගාව ස්ථාපනයෙන් මාසයකට පමණ පසු පැතිරී තෙල් හෝ කොහොඹ තෙල් මි.ලී. 1 ක් වතුර ලීටර් 1 ක දියකර එයට ටී.පොල් මි.ලී. 2 ක් කලවම් කර ඉසීම මගින් සුදු මැස්සා පලවා හැරීම සිදුකළ හැකිය. එමගින් ද රෝගය වගාව තුළ පැතිරීම අඩුවේ. මෙලෙස සති 03 කට වරක් කොහොඹ තෙල් හෝ පැහැරී තෙල් ඉසීමෙන් රෝග පැතිරීම අඩු කළ හැකිය.

වගාව ස්ථාපනයට පෙර වගාව වටා කෙසෙල් වැනි උසින් වැඩි හෝගයක් ආරක්ෂක වැටක් ලෙස සිටුවීමෙන් අනතුරුව බණ්ඩක්කා වගාව සිදුකිරීමෙන් ද රෝගය වගාව තුළට ඇතුළුවීම අඩුකළ හැකිය.

නාෂණීය උපදෙස්

අචාර්ය සී. එම්. ජී. ධර්මසේන - පළිබෝධ පාලනය ඉන්ටර් අචාර්ය ප්‍රදීපා අලහකෝන් - (වකඩ විද්‍යා - පර්යේෂණ නිලධාරී) පලතුරු හෝඟ පර්යේෂණ හා සංවර්ධන මධ්‍යස්ථානය, හොරණ අචාර්ය ඊ. දසනායක - (පර්යේෂණ නිලධාරී) පැළෑටි වෛරස් හඳුනාගැනීමේ මධ්‍යස්ථානය, ගබඩාවත්ත

සැකසුම:

ඩී.පී.එස්. රත්නපාල, (පර්යේෂණ නිලධාරී) පලතුරු හෝඟ පර්යේෂණ හා සංවර්ධන මධ්‍යස්ථානය, කන්තලිය, හොරණ. දුරකථනය: 034-2261323

අපි වචමු - රට නඟමු
දේශීය ආහාර නිෂ්පාදන
දිරිගැන්වීමේ ජාතික මෙහෙයුම

බණ්ඩක්කා
වගාවේ රෝග හා පළිබෝධ පාලනය

ඛණ්ඩක්කා වගාවේ පළිබෝධ හානි

ඛණ්ඩක්කා කරටි සහ කරල් විදින්නා - *Earias vitella*

හානියේ ස්වභාවය

කරටිය සිදුරු කිරීම නිසා එය කඩා වැටෙයි. ඛණ්ඩක්කා කරල්වල සිදුරු දක්නට ලැබෙයි.

ජීවන චක්‍රය

සුහුඹුල් සලබයා පියාපත් මි.මි. 25 ක් පමණ පළල වන කොළ පැහැති ඉදිරි පියාපත් සහිත සතෙකි. සුදු පැහැති ඉටි ඇත. පැලයේ ලපටි ප්‍රදේශයේ හෝ ලපටි ගෙඩි මත බිත්තර තනි තනිව දැමයි. දින 3 - 4 දී පිපිරි පිටවන කිටයන් කරටිය තුළට හෝ කරල තුළට විදාගෙන යයි. අභ්‍යන්තර පටක කා දමමින් වැඩේ. ශාකයේම සුදු පැහැති කොපුවක් තුළ කෝෂගත වන පිලවා දින කිපයකින් සුහුඹුලකු බවට පත්වේ.

පාලන ක්‍රම

- හානිකර ඇති කරටි හා ගෙඩි විනාශ කිරීම
- නිර්දේශිත ආකාරයට රසායනික පොහොර භාවිතය
- රසායනික මර්දනය (ටෙබුෆෙනොසයිඩ් 20F, කාබරිල් 85% WP)

කොළ හකුලන දැමුටා - *Sylepta derogata*

හානියේ ස්වභාවය

කෝණාකාර ලෙස කොළ හකුලන ලද පත්‍ර දක්නට ලැබේ. මෙවැනි හකුලන ලද පත්‍ර කොටස් තුළ කිටයන් ඇත. මෙම කිටයෝ පත්‍ර කා දමති.

ජීවන චක්‍රය

පියාපත් දිගහැරි විට මි.මි. 30 වන සලබයා කහ පැහැති පියාපත් සහිතය. පියාපත් මත දහරාකාර දුඹුරු ලප ඇත. පත්‍ර ගොටු සාදාගන්නා කිටයන් ඒ තුළම කෝෂගත වී සතියකින් සුහුඹුලකු බවට පත්වේ.

පාලන ක්‍රම

- ගොටු ගසන ලද පත්‍ර කිටයන් සහ පිලවුන් සමඟ විනාශ කිරීම
- නිර්දේශිත ලෙස රසායනික පොහොර භාවිතය
- රසායනික මර්දනය (කාබරිල් 85% WP)

රතු කපු මකුණා - *Dysdercus cingulatus*

හානියේ ස්වභාවය

සුහුඹුල් සතුන් සහ ගිගු වන් කඳුන් සහ පත්‍ර වලින් යුෂ උරා බීම නිසා වර්ධනය බාලවේ. ඛණ්ඩක්කා කරල්වලට හානි සිදුවුවහොත් බීජ වලට ද හානි සිදුවිය හැක. රතු කපු මකුණා වඩා වැදගත් වන්නේ බීජ සඳහා ඛණ්ඩක්කා වගා කරන අවස්ථාවේදීය.

ජීවන චක්‍රය

සුහුඹුලා රතු සහ කහ පැහැති මි.මි. 18 ක් පමණ වන මකුණු වර්ගයකි. බිත්තරවලින් ගිගු වන් පිටවේ. අසම්පූර්ණ රූපාන්තරණයකි.

පාලන ක්‍රම

- හානිය වතරම් දරුණු නොවේ. දරුණු බවක් පෙනේ නම් කෘමිනාශකයක් භාවිතා කරන්න.
- රසායනික මර්දනය (කාබරිල් 85% WP)

පාත්‍ර කීඩිවන් - *Amrasca spp*

හානියේ ස්වභාවය

ලා කොළ පැහැති මි.මි. 25 ක් පමණ දිග පත්‍ර කීඩිවන් පත්‍ර යටි පැත්තේ සිට යුෂ උරා බීම නිසා පත්‍ර දැරය උඩු අතට රෝල් වෙයි. මුලින් කහ පැහැ ගැන්වෙන පත්‍ර පසුව රතු පැහැ ගැන්වී විසලී මැරී යයි.

ජීවන චක්‍රය

කොළ පැහැති කෙසෙල් ගෙඩි හැඩැති මි.මි. 0.8 පමණ දිගැති බිත්තර පත්‍රය යටි පැත්තේ විශාල නාරටියක හෝ පත්‍ර වෘන්තයේ තැන්පත් කරයි. දින 6-10 කින් බිත්තර පිපිරී පිටවන ගිගු වන් කහ පාටට හුරු කොළ පාටක් ගන්නා අතර ගිගු අවස්ථා ගත කරයි. දින 14-18 කින් ගිගු අවස්ථා සම්පූර්ණ කරයි.

පාලන ක්‍රම

- පොහොර භාවිතය නිර්දේශයට අනුව සිදු කරන්න. නයිට්‍රජන් අඩංගු පොහොර වැඩිපුර භාවිතා නොකරන්න.
- රසායනික මර්දනය (ඇසිපේට් 75% SP ඇසිටමිෆිඩ් 20% SP)

ඛණ්ඩක්කා හෝගයට වැළඳෙන රෝග

පිටිපුස් රෝගය

පිටිපුස් රෝගය දිලිඳු ආසාදනය නිසා ඇතිවන රෝගයකි. රෝගකාරක දිලිඳු වර්ගයක සයිකොරේසියාරම් (*Erysiphe cichoracearum*) නමින් හඳුනාගෙන ඇත. මෙය ඛණ්ඩක්කා වගාවේ බරපතල රෝග තත්ත්වයන් ලෙස නොසැලකේ. නමුත් අයහපත් කාලගුණ තත්ත්ව යටතේ මෙම රෝගය බහුල ලෙස දක්නට ලැබේ. මේ සඳහා අධික උෂ්ණත්වය අධික වාතයේ ආර්ද්‍රතාවය බලපායි. සෛවන වැඩි ස්ථාන වල ඛණ්ඩක්කා වගාවට මෙම රෝගය වැළඳීමට ඇති ඉඩකඩ බෝහෝය.

මෙම රෝගය වැළඳුන ශාකයේ පත්‍රවල මතුපිට පෘෂ්ටයේ තැනින් තැන සුදු පැහැති පැල්ලම් දැකිය හැකිවන අතර පසුව එම පැල්ලම ඒකාබද්ධ වීමෙන් පිටිමය තට්ටුවක් ඇතිවේ. පසුව කළු පැහැති කොනිඩියා නිපදවීම නිසා ආසාදිත ලපද කළු පැහැතිව දක්නට ලැබේ. ඉතා තදින් රෝග ආසාදිත පත්‍ර කහවී විසලීමෙන් අනතුරුව හැලී යයි. මෙලෙස පත්‍ර හැලියම හෝගයේ ඵලදාව අඩු කරයි.

පාලන ක්‍රම

- හෝග මාරුව
- රසායනික මර්දනය (ත්‍රයෝෆෝට්-මෙතිල්, ක්ලෝරොතැලොනිල්, කාබෙන්ඩිසිමි වැනි දිලිඳුනාශක භාවිතය)

විවිභ වෛරස් රෝගය

ඛණ්ඩක්කා ශාකයට වැළඳෙන දරුණු වෛරස් රෝගයක් ලෙස ඛණ්ඩක්කා කහදැල් විවිභ වෛරස් රෝගය හඳුන්වා දිය හැකිය. එය වැළඳීම නිසා අස්වැන්න අඩුවීම සිදුවන අතර අස්වැන්නේ ගුණාත්මය ද අඩුවී යයි. අවසානයේදී වගාව විනාශ වී යාම සිදුවේ. ලපටි පත්‍රවල රෝග ලක්ෂණ පෙන්නුම් කිරීම සිදුවේ. මෙහිදී පත්‍රයේ නාරටි කහ පැහැති වීම සිදුවන නිසා මෙය කහදැල් විවිභ වෛරස් රෝගය ලෙස හඳුන්වයි.